

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Sect. VI. Christi amicis, aliquos sub ipsam mortis luctam cantasse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

Cygni
proprietates
Christo aptatae.

Christus
suos cruciatus ut
lætum sacrificium
aspiciebat.

Et nostri
morbi
pharmacū.

Luc. cap. 22.
v. 15.
Alii cantandi
causam in ul-
timum cenā:
I. Mansio
apud nos
per corporis
ambrosiam &
sanguinis
divinum
nectar.

2. Ut dux
belli tot se-
cutorum
martyrum
exercitus
ad fortia
perferenda
inflan-
maret.

Quamvis hunc cantum, quod verisimilius videtur, olo-
res non edant vā cali guttute, sed alarum sonorā con-
cussione. Ergo hoc natura mōstrando cygno dederit,
ut exequias suas modulato alarum clangore praeflagret;
& Christo nefas fuerit in necis suae monumentum melos
fundere? O mi Christe, agnosco te cygnum suavissimē
cantantem, agnosco cygnea hac tua mele. Et quidni
ego te cygnum dicam, quem Psaltes vermem, quem
Baptistes agnūm, quem Ilaias oviculam, quem Apoca-
lypticus Angelus leonem appellat? Cygnus nive candi-
dior est, & toto corpore nec unquam nigricantem gerit
plumam: ita tu Christe infonsissime, a momento illo
quo Virginis viscera cepisti habitare, ab omni peccati
labe purissimus egisti, verē agnus sine maculā, verē olor
sine omni atrore. Cygnus naturā mitis esse volueris
perhibetur, ita profus & tu, o mi Servator, verē mitis-
simus fuisse, & proprium mansuetudinis prototypon,
aded ut nos singularem, & pāne hanc unam virtutem a
te condiscere volueris. Cygnus homini amicus est, & in
viviariis ac stagnis urbes alluentibus victitat. Et quis ho-
minum aequē arsit hominem alterum, atque tu Christe
amantissime, qui tuis in deliciis reputas esse cum homi-
nibus, qui quē propter homines humanā mortalitate tē-
met induere non es averfatus? Sed quid hoc rei est, o
Christe, & qui sit, quōd cum numquam rileris, ploraris
sepius, hodie cum morte luctaturus cantes, & ore bea-
tissimo unā cum tuis hymnum eliques? Adhuc mihi cy-
gnus in animo est, quem Socrates, si Ciceroni fides de
illo, ideo putabat cantare moriturum, perinde atque si
vaticinetur, quantum in morte sit boni. O Jes v patienti-
ssime, ingens gaudium hunc tibi cantum hymnumque
expressit, velut cygno maximorum ē morte tuā bono-
rum omen, & certum praefagium. Nam imminentes tibi
cruciatu, non ut cruentam tragēdiam, sed ut lērum
sacrificium aspiciebas. Ad crucem velut ad epulas ibas,
ad spinas & flagella, ut alii ad choreas, cantans propē-
rabas. Sciebas a morte tuā omnium nostrū vitam pā-
ndere, Prævidebas quidem vultum tuum omnigenā fe-
licitatis theatrum sedē consputandum, faciem obnu-
bendam & colaphis sauciandam, aures calumniis saru-
randas: hamata prætorei lora, horrentes paliuros, & ple-
xum in orbem dometum, formidabiles Golgothæ cla-
vos, in ipso jam pane corpore praesentebas: te ipsum
quodammodō videbas ante te stantem velut spirantem
mortuum, a calce ad verticem tuo pictum sanguine tei-
psum quasi ante te pendentem in cruce cernebas. Sed
hac omnia sciebas morbi nostri pharmacum esse: itaque
gaudebas tuorum suppliciorum atrocitate, malefāctio-
rum nostrorum fāditatem omnem eluendam, tuorum
dolorum perpessione aeternā a nobis calamitatem
avertendam lētabaris. Unde & tuā illā voces amoris &
gaudii plenissimā: *Desiderio desideravi hoc Pascha mandu-
care vobiscum.* Sed & alia tibi, Domine Jes v, lētandi at-
que cantandi fuit causa; opus admirandum, inauditum,
ingens, omnibus post saecula obstupescendum, quod
in cenā hac patrāsti. Abiturus a nobis eras per crucem,
apud nos tamen mansurus, imō intra nos per novam il-
lam Corporis tui ambrosiam, per illud tui Sanguinis di-
vinum nectar. Et hec tibi meritō tanti gaudii causa exti-
tit. Atque hinc eximiam animi tui lētitiam memorando
prorsus hymno restatam faciebas, & sic ibas ad crucia-
tus acerbissimos, velut ad lētissimos triumphos.

§. VI. Christi amicus aliquos sub ipsam mortis luctam
cantasse.

Aliam insuper hujus musicæ causam adstruunt,
qui Christum in hac funeris sui vicinā cantasse
opinantur. Necessē erat, ut Christus dux belli fortissi-
mus tot secutorum Martyrum ruffatos exercitus, ad
fortia cum faciendā tum perferenda hāc patiendi prom-
ptitudine inflammaret, & quasi bellicum caneret, quō

illi audentiores irent in hostem, & omnem supplicia-
rū feriem ridendo & cantando exciperent. Olim ceterū,
uti me Plutarchus, Thucydides, & complures alii do-
cent, cantu inibatantur praelia; nec apud unam dumtaxat
gentem Martii congressibus musica praludebat. Ita in
bellis suis tubā Herufici, Arcades fistulā, Lacedaemonii
tibiā, Cretenses lyrā, cornu Thraeces, Aegyptii tympa-
no, Arabes cymbalo utebantur. Sicut itea, quae ipsi Py-
ctidas dixerunt, instrumenta musica adhibebant. Prae-
lium auspiciaturus erat noster ē celo Imperator, praerium
eruentum, atrox, internecinum; quod ne nimium ter-
reret aut effugeret suos belli inassuetos tirones, hymnum
praemisit, cujus moduli aut ferociores animos lenirent
& demulcerent, aut timidiore erigerent & incitarent.
Illustri hoc ducis nostri exemplo didicimus mortem
jam non formidare, rogos insilire, rotas amplexari, nu-
mellas & taureas osculari, cruces & patibula salutare,
ardentes craticulas non horrere, omnem denique tor-
mentorum supellestem generoso spiritu ridere: didici-
mus jam ridendo mori. Et in hunc fanē modum Divo-
rum non pauci felicissimē pugnam finierunt.

Narrat Cameracensis antistes Thomas, in D. Domini
nici familiā virum non indoctum, vitam insuper inte-
grum purumque sceleris vixisse. Venit hic Brugis in Flan-
driā ad extrema fati, cumque majorem, quam unquam
ante, frontis serenitatem praes se ferret, interea jam jam
componendus, & in capulo locandus videretur, fuit ē
focis, qui insolita, hoc quidem rerum articulo, hilari-
tatis causam modestē posceret. Cui aeger, Quare re-
inquit, mi frater, lētitiam hanc meliori sensu interpre-
tare. Deo servivi, mortem non horreo; vitam hac me-
liorem in superis illis (digitum caelo iatendebat) & ce-
lesteis plagis exspecto. Sed & Christum meum, Domi-
num meum ad meam mortem adfuturum spe indubiā
mihi promitto. Et haec causa est meae lētitiae. Dies ab
hoc unis atque alter abijt, cum ingravescente in vale-
dine universus caenobii cœtus ad moribundum pro mo-
re convocatur. Hic effusus ad aegroti lectulum focis, &
seriō comprecantibus, moriturus manu leniter elata, &
oculis in praesentes suaviter circumactis, cantu placidissi-
mo, & voce licet fractā atque fugiente, modulārī cre-
pit in haec profus verba: *In Gethsemani Jes v x videbimus, si-
cut dixit nobis, alleluia.* Vocem hanc finit, & simul vitam,
atque uti Servator clamans, ita ille cantans expiravit.

Hæc servi possint & famuli, vel in ipsā morte, non illud
idem ante mortem potuerit ipsorum Dominus? Hæc
deceant rariores Christi amicos, Christum ipsum dede-
ceant? Et quid memorem de Platone illo, sanctissimo
caenobiarchā, qui, Theodoro teste, a Constantino Co-
pronimo Imperatore proscriptus, in carcerem etiam
& vincula datus, demum miserecente Caesaris ferocitā
Constantinopolim illatus est, sed avo, laboribus atque
variis ærumnis confectus, & proximus morti: quam ille
sicut ē vicino spectabat, ita illam intrepidus, ut matura-
ret, provocabat. Sed & ad sepulchrum suum, cui erat
inhumanus, deferri voluit; quo viso, Et hæc est, in-
quit, laborum meorum meta, hic terminus. Mors tan-
dem adest, & fores pulsat. Atque hinc jam Plato petrus
nil trepidare, mortem ut diu expectatum hospitem exci-
pere, effetas vires colligere, & in eam se formare lē-
titiam, ut jam jam animam acturus in musicos tamen
modulos eruperit, sibi que funebre carmen accinere cœ-
perit his verbis: *Resurgent mortui, & exurgent qui sunt in
monumentis, & lētabuntur qui sunt in terrā.* Nec solum
isthaec ipse recinit, & sed adstantibus vocem praerivit, &
ut eadem sequerentur, seriō inhortatus est. Capite de-
mum in dextram nonnihil flexo exhalavit animam, ab
Angelis ad suum conditorem deportandam.

En tibi canentem simul & morientem. Et quis igno-
rar obitum illius servuli, cujus encomiastes est lauda-
tissimus Pontifex Gregorius, Atque hic quidem men-
diculus

diculus post diurnas sanè morborum & mortis in se contumelias, cum ultimam demum à morte plagam expectaret, jam prope in labris stante animà, tantum tamen vocis & spiritus collegit, ut cum iis, quos sibi præsentibus habebat, Psalmos Davidicos concineret: quo in concentu subitò manum attollens, Silete, inquit, silete: an non aliam è cælo symphoniam audistis? Simul ipse vocem continuit, & fixos oculos cælo attendens, iuter mirandam hanc tam suam & adstantium, quam Cælitum harmoniam, naturæ concessit felici somno.

En tibi mendicium quidem, sed Angelis & Christo familiare, sub ipsum vitæ finem & cantantem & expirantem.

Recentius est, quod D. Antoninus Florentinus Præsul de Antonio Paduano commemorat. Hic, cum ei se Christus sub mortem vivendum præbisset, tantis repente solatiis inundavit, ut quidquid vocis in frigente jam corpore reliquum latebat, expromeret. Ita, quæ vocis & animi contentione potuit, hymnum illum cantare & sub eius est: *O gloria Domina, excelsa super sidera*. quo in cantu ad meliorem illam cæli musicam transiit.

§. VII. *Confirmantur dicta; Christus sub cena clausulam cantans proponitur.*

A Vdine igitur, proximè ante suas exequias viros Deo conjunctissimos hilariter cantasse, & id Dei Filio concessum negabis, qui difficillimum illud *velle mori*, eo potissimum ultimo vespere docere nos voluit? Nec inertes habuit discipulos. Reperti sunt invictorum Martyram complures, qui cum ducerentur, cum flagellarentur, cum assarentur, cum membratim discerperentur, inter unguas & pedines ferreos, inter cataractas & flammam medii, riderent tamen, plauderent, & carmen triumphale canerent. Ut taceam alios omnes, Eustratus heros inter Christianos invictissimus, quod & Metaphraste discio, post plurima eaque exquisitissima cruciamenta testamentum condidit, è quo facultatum suarum pars maxima cederet egenis, pars fororibus, pars terra Martyrum administris. Hoc facto, è manu Sebasteni Præsulis sanctissimum Eucharistie ferculum accepit. Postera luce Agricola judex decretoriæ sententiæ fulmen in eum jacit, & vivum flammis comburendum rogo addidit. Cumque Eustratus ardenti pyræ propinquus jam graderetur, hilari vultu cantionem orsus est, eaque fuit constantiâ, ut sic cantans assultantes flammarum vortices subiret, nec fermè prius canere desineret, quam vivere.

Tuo hæc exemplo, Christe, tui athleta fecerunt, tuo hæc potuerunt subsidio. Ducem suum Christum, post decantatum hymnum ad vincula & mortem progressum esse sciebant; quocirca & ipsi plus quam Spartanâ nobilitate ad ignes, ad bestias, ad cruces, læti & cantantes profilerunt: & ut Pythagorei ad lyram in somnum, ita ipsi ad modulatum in mortem obdormierunt. Quin imò & barbaræ gentes hoc etiam posse conatæ sunt. E Sogdianorum captivis, Curtius id refert, triginta nobilissimi ad Alexandrum Macedonem perducti, ut per interpretem cognoverunt, jussu Regis ad supplicium fertrahi, carmen lætantium modo canere, tripudiiisque & corporis motu gaudium animi ostentare cæperunt. Admiratus Rex tantâ magnitudine animi oppetere mortem, revocari eos jubet, causam tam effusa lætitiæ, cum supplicium ante oculos haberent, requirens. Illi, si ab alto necarentur, tristes morituros respondent, nunc tanti Regis jussu cadere honestam sibi mortem videri, quam & carminibus sui moris, lætitiæque celebrarent. Ita vel barbari amore virtutis supplicium plausu exceperunt. At Servatoris exemplum fortius æmulati sunt Christiani heroës, cum dux eorum etiam turpissimam mortem pfallendo sit aggressus. Videte ergo mihi cæle-

stem hunc ducem Christum, milites suos ad certamen sacro classico animantem. Videte mihi, obsecro, mansuetissimum Davidem, ferocientis Saulis furias citharâ tranquillantem. Attendite candidissimum cygnum, flebilibus numeris mortis suæ præudentem. Considerate verum hunc Orpheum non silvas aut saxa, sed crucem, flagella, spinas suis fidibus ad se trahentem. Aspici- te amantissimum patrem inter duodecim filios manus cælo attollentem, remotisque mentis grassas agentem. Ceinite verum Episcopum inter suos Clericos aeterno Patri laudes concinentem. Intueamini optimum Magistrum suis discipulis modulos præeuntem atque præmonstrantem. Considerate, quæso, & videte, ut verus Pythagoras ad nocturnam musicam pæne in mortem obdormiat. Ecce, ut vigilantissimus pastor inter paucas ovculas, dum foris ululant lupi, piâ se modulatione soletur. Tacete jam mihi deinceps Sirenes omnes, & omnes Orphei, Amphionas nullo aut Arionas, sed nec ullos jam Orlandos exaudio. Meum ego Christum hymnifero vultu epulas suas coronantem, præ omni mellificissimâ harmoniâ delectabiliorem attendam. Tamest non tantam ille jucunditatem auribus, quantam mentibus utilitatem canore suo adferat. *Sonet vox tua, Domine Jesu*, (cum castissimâ sponsa loquor) *in auribus meis*. *Vox enim tua dulcis*. Sed & vos nunc adeste Cælestes, adeste beatarum agmina mentium. Et quid modò siletis? nõane vos ante annos triginta quatuor ad istius Regis vestri cunabula lætum pæana cecinistis? ubi nunc hymnus ille vester, *Gloria in altissimis Deo*: Itane jam omnino sopita cælo musica concituit? Dicamne vos etiam mærore tangi & luctu? Dum olim in Bethlæo præsepi hic Princeps vester lacrymaret, vos per auras innumeris vocibus cantabatis. Ecce hic idem ipse Rex vester modò Hierosolymis in cenaculo hymnum inchoat post mensam: & ubi voces vestræ, quæ præcinentem prosequantur? Quid hoc res esse dicam? quod istud est tam triste cæli silentium? Latet, credo, latet infandum, immane, sanguinolentum spectaculum, quod ipse sol avertus execrabitur, quod movens terra damnabit, quod cautes non mutæ detestabuntur. Urget, eheu! infontem filium summi Parentis ira, nec nisi fuso filii sanguine vult mitigari. Crastinus dies ah quos cruogis torrentes cernent stillatim & guttatim morti propinabitur virgineus sanguis. Hæc ego perorare desino. Pro me nunc petra loquantur, clament saxa, & clamando rumpant, mugiat terra, cælum infremat, expalleant astra, plorēt atque lugeant universa. Sed ò utinam in tantâ rerum omnium comploratione solus homo possit non ridere!

CAPVT II.

Christus moriturus suæ mortis exordium ab horto ducit.

A B horto nobis intetitus, ab horto vita & salus. In paradiso cæpimus mori, in oliveto lugeri jam morui, in horto demum reviviscere. Ad hortum Christus è cenaculo pridie mortis suæ prodit. In hunc ipsum hortum nobis etiam prodeambulandum, atque Servatoris ad oliviferos colles festinantis uestigia sunt legenda. Sequamur ergo rei pro nobis reum, atrati pro nobis fordidatum, mæsti pro nobis anxium. Diversos Christus hortos habet, cum sit amans hortorum. Hortus illius est mundus, hortus est Ecclesia, hortus est casta anima. Hortum olivarum ingreditur, ut mundum restaret, Ecclesiam illustret, animam recuperet. Sed qualis est hortus iste, in quo pro deliciis angustia, pro relaxatione mæror, pro ambulatione formido & pavor, dolor pro voluptate; pro plantulis tormenta, pro flosculu catenæ, pro arboribus fustes, lanceæ, faces, pro favoniis suspiria, pro fonticulis sudores, & h

Cantic. 6. 2.

v. 14.

Luc. cap. 26.

v. 14.

Horti Christi diversif.